

JOHAN CRUIJFF
DE AMERIKAANSE JAREN

Johan Cruijff

De Amerikaanse jaren

Pieter van Os

met Friso van der Oord

Uitgeverij Carrera

© Pieter van Os en Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2007
Omslagontwerp: Hugo Zwolsman
Foto auteur: Geert Snoeijer

ISBN 978 90 499 7038 3
NUR 491

Carrera is een imprint van Dutch Media Books bv

It's impossible!

Johan Cruijff, bijna iedere dag
in het voorjaar en de zomer van 1980

Inhoud

Inleiding – Toronto Blizzards	9
<i>Een blanco bladzijde in de biografie</i>	
Hoofdstuk 1 – New England Revolution	25
<i>DC United in de schaduw van de ‘Pelé van de Potomac’</i>	
Hoofdstuk 2 – Lazio Roma	37
<i>Die andere vedette van de NASL</i>	
Hoofdstuk 3 – Portland Timbers	46
<i>Watten in je oren. Cruijff versus de rest</i>	
Hoofdstuk 4 – New York Ukrainians	72
<i>De harde leerschool van mijnwerkerszoon Gordon Bradley</i>	
Hoofdstuk 5 – Team America	87
<i>De strijd van Sonny Askew</i>	
Hoofdstuk 6 – New York Cosmos	104
<i>Een drama in vier bedrijven</i>	
Hoofdstuk 7 – Seattle Sounders	123
<i>‘Doelpunten maken kan ik wel, maar daar gaat het niet om.’</i>	
Hoofdstuk 8 – Los Angeles Aztecs	136
<i>Hoe Cruijff van Michels verloor</i>	

Hoofdstuk 9 – San Fransisco Golden Gate Gales	154
<i>De glorie-dagen van de NASL en hoe ADO Den Haag in San Fransisco belandde</i>	
Hoofdstuk 10 – Fort Lauderdale Strikers	169
<i>Amerikaanse pioniers en de vernedering van de Hamburger Sport Verein</i>	
Hoofdstuk 11 – Phoenix Inferno	190
<i>Het einde van de NASL en de menselijke flipperkast van de MISL</i>	
Hoofdstuk 12 – Hotlanta Soccer	202
<i>Voetbal, sushi en homo's. Een politiek-culturele verklaring voor het verdwijnen van de NASL</i>	
Hoofdstuk 13 – New Jersey Americans	222
<i>Los Angeles, geld, en Cruijffs laatste wedstrijden in Amerika</i>	
Hoofdstuk 14 – Washington Diplomats	249
<i>Cruijff vs. Amerika. Een balans</i>	
Tijdsbalk	276
Verantwoording	281
Index	283

Inleiding

Toronto Blizzards

Een blanco bladzijde in de biografie

Het was de laatste thuiswedstrijd van het reguliere seizoen. 16 augustus 1981. De play-offs waren nog binnen bereik, maar dan was winst op de Toronto Blizzards absoluut noodzakelijk. De tienduizend aanwezigen in het RFK-stadion van Washington hadden hun hoop gevestigd op het herstellend vermogen van de linkerlies van Johan Cruijff: misschien kon hij eindelijk weer eens aan een wedstrijd beginnen.

Halverwege juni waren de Engelse eigenaars Duncan en Jimmy Hill met hem overeengekomen, tijdens een vriendschappelijk en lucratief toernooi in Milaan, dat hij de rest van het Amerikaanse seizoen opnieuw in Washington zou spelen, voor hun Diplomats. Want na een goede start van het seizoen was de ploeg diep weggezaakt. Zes van de laatste zeven wedstrijden werden verloren. De Hills, die in geldnood verkeerden, vonden nog 175.000 dollar om Cruijff voor de ommekeer te laten zorgen. Zelf zei Cruijff Washington DC te missen en alles 'graag opnieuw te willen doen'.

Helaas voor hen bleek bij aankomst in Washington dat Cruijffs blessure ernstiger was dan verwacht. Begin mei was hij aan zijn lies geopereerd, een dag nadat een spier was geknapt tijdens een draaibeweging in de afscheidswedstrijd van zijn oude teamgenoot Juan Manuel Asensi. De doktoren

hadden hem afgeraden vier weken later alweer in Milaan te spelen, maar Cruijff had het niet kunnen laten. Na een paar minuten blesseerde hij zich daar opnieuw, dit keer in het shirt van AC Milan.

Daardoor had hij op 16 augustus, de dag van de wedstrijd tegen Toronto, nog maar één volledige wedstrijd voor de Diplomats kunnen spelen, al had hij al op 18 juni getekend. Van twee andere wedstrijden had hij een gedeelte gespeeld. De laatste zes wedstrijden had hij helemaal aan zich voorbij laten gaan; de blessure aan zijn linkerlies was te pijnlijk. Toen Duncan Hill een dag voor de beslissende wedstrijd tegen Toronto werd gevraagd of hij verwachtte dat Cruijff nog in actie zou komen in dit seizoen, zei hij gedecideerd: 'Ik heb de hoop opgegeven.' Anders dan de negenduizend toeschouwers die naar het stadion waren gekomen.

De Hills hadden het niet eenvoudig. In de plaatselijke kranten werden hun financiële problemen flink uitgemeten. Vader Hill had al geld 'geleend' van zijn andere club, Coventry City in Engeland. De kans was minimaal dat er volgend jaar opnieuw een team in Washington zou spelen met de naam Diplomats.

Alleen dit seizoen was er nog kans op succes. De inwoners van Washington die nog altijd genoten van profvoetbal waren aanwezig, maar hun aantallen waren lager dan een jaar eerder, toen Wim Jansen, Juan Lozano en Johan Cruijff voor de Diplomats speelden. Dit waren echte liefhebbers.

Toen de spelers in de moordende hitte het veld op kwamen, bleek dat Cruijff, een dag na de uitgesproken moedeloosheid van de eigenaar, toch mee kon spelen. Er ontstond direct een opgewonden sfeer. Met Cruijff erbij was er altijd kans op een wondertje. De wedstrijd begon stroef. Eerst kregen de Blizzards een paar kansen. Voor zijn doen dirigeerde

en schreeuwde Cruijff opvallend weinig. Hij stelde zich handig op in het middenveld en gaf een paar bruikbare passjes. De Brit Trevor Heberd opende de score. En daarna gebeurde het. In de twintigste minuut. Op 45 meter van de goal kreeg Cruijff de bal van de Canadese verdediger Ivan Belfiore. Hij stond met zijn rug naar het vijandelijke doel en had drie verdedigers om zich heen, want ook hier wisten ze om welke speler het ging. Met een draai en een korte versnelling schudde hij ze af, geen schijnbeweging, alleen maar een versnelling. Nog geen tien meter verder, hij stond nu op 37 meter van het doel, vernederde hij Blagoje Tamindszic, de Bosnische keeper van de Blizzards, met een prachtige, tragisch langzame lob.

‘Direct nadat ik me had omgedraaid, zag ik dat het kon,’ zei Cruijff na de wedstrijd tegen een verslaggever van *The Washington Post*. ‘Ik wist waar de keeper was, maar zijn fout is het niet. Hoe vaak gebeurt dit nou? Ik wist dat ik hem gewoon moest lobben en de wind de rest van het werk moest laten doen.’

Ken Furphy, de coach van de Diplomats in dat seizoen, beweerde dat het inderdaad niet alledaags was, deze weergaloze goal, maar dat hij het Pelé al weleens zag doen. Pelé. Het zou in de tweeënhalve seizoenen die Cruijff in Amerika voetbalde, nooit veranderen: Hoe magistraal een goal, voorzet of wedstrijd van hem ook was, Pelé had het altijd al eerder gedaan. Dachten de Amerikanen. Want Pelé was de grootste; die had het voetballen naar Amerika gebracht.

Bij Furphy speelde meer. De coach had de komst van Cruijff moeten slikken. Hij had er zelfs een van zijn beste spelers voor moeten opgeven, Petar Baralic. De eigenaars Hill hadden geld nodig om Cruijff te betalen. Maar Baralic wilde niet weg, zeker niet naar de Tulsa Roughnecks, de club

die bereid was 60.000 voor hem te betalen. Cruijff gaf hij niet de schuld. Ter gelegenheid van de komst van Beckham naar Los Angeles, zei hij in 2006: ‘Johan was de beste voetballer ooit. Als je Cruijff, Maradona of Pelé in het huidige voetbal brengt, zou alleen Cruijff het spel kunnen spelen dat hij destijds speelde, zo snel en sterk als hij was.’

Ook de toenmalige Amerikaanse reservekeeper van de Diplomats, Jim Messemer, is genereuzer dan Furphy. ‘Die gast was een tovenaar,’ zegt hij nu. ‘Toen we in de kleedkamer een sigaretje rookten, had Cruijff me al verteld dat de keeper van Toronto altijd te ver voor zijn goal stond als de bal op het middenveld was. Hij zei toen al dat hij de bal direct zou lobben als hij daar de kans toe kreeg. Even later vloog ie over het hoofd van die Joegoslavische keeper.’

Het was ook nog eens een belangrijke goal. De beslissing: 2-0. De verslaggever van *The Washington Post* concludeerde de volgende dag: ‘Behalve de hoogst artistieke waarde ervan, ontnam Cruijffs goal de Blizzards in een keer alle hoop, terwijl de Diplomats er de overtuiging door kregen dat ze alles konden zolang Cruijff op het veld stond.’ Uiteindelijk werd het nog 5-1. Het enige tegendoelpunt kwam 35 seconden nadat Cruijff was gewisseld.

Nog geen vier maanden later schreven VN-verslaggevers Frits Barend en Henk van Dorp over de rentree van Cruijff in de eredivisie: ‘Het ene deel van Nederland en het merendeel van de Nederlandse journalisten wachtten afgelopen zondag op zijn val. Dan was hun gelijk bewezen. Het andere deel was zondag ouderwets vroeg naar het Ajax-stadion gegaan om bijvoorbeeld op de zogenaamde gezinstribune zijn of haar dochter te kunnen laten zien waar hij en zij toen ze nog jong waren zo van hadden genoten.’ Dat was zondag 6 december

1981: Ajax tegen Haarlem. Het klinkt nu ongeloofwaardig, maar het merendeel van de pers geloofde destijds niet dat Cruijff het nog zou kunnen, zeker de schrijvende journalisten van de belangrijkste dagbladen niet. Een betweter werd hij genoemd, een ‘crack op krukken’, een onverbeterlijke ruziemaker in zijn nadagen. Cruijffs fraaie lob over Edward Metgod in, opnieuw, de twintigste minuut, veranderde alles.

Achteraf is het vreemd, die twijfel voorafgaand aan de wedstrijd tegen Haarlem. Want als ook maar één journalist de moeite had genomen Cruijff te volgen in Amerika, dan had het publiek in december 1981 geweten dat Nederland nog een paar mooie Cruijff-jaren te wachten stond.

De korte verbintenis aan de Spaanse tweededivisieclub Levante was wel breed uitgemeten, maar een teenblessure had dat avontuur verpest. De prachtige goal tegen Toronto, weken na de laatste wedstrijd voor de club Levante, was aan iedereen voorbijgegaan.

Ook in interviews uit die tijd werd Cruijff nauwelijks naar Amerika gevraagd. Het gesprek ging over Ajax. Over de te loorgang van het Nederlandse voetbal. Over de verloren finale, in 1978, zonder hem. Het mislukte EK van 1980. Cruijff werd aangesproken als voetbalveteraan, terwijl hij nog maar net 32 jaar oud was toen hij naar Amerika vertrok. Hij speelde daar niet als veteraan, maar als goed getrainde, goed verdienende vedette. In de beste zin van het woord. Met prachtige acties, goals, spanning en de bekende problemen die zeker ‘Cruijffiaans’ genoemd mogen worden, jaren nadat Cruijff-biograaf Nico Scheepmaker dat woord muntte.

Cruijffiaanse toestanden in Amerika.

Tot Nederland waren ze niet doorgedrongen. Tijdens het werken aan dit boek gebeurde het opvallend vaak dat mensen, ook voetballiefhebbers, verbaasd reageerden op het on-

derwerp. Ze herinnerden zich vaag iets van ‘Cruijffje in Amerika,’ maar zelfs de namen van de teams waar hij voor speelde konden ze niet meer noemen. Dat is niet onbegrijpelijk, want destijds was de wereld groter dan nu. Voetbalde je in Amerika, dan was je uit het blikveld verdwenen. Toen Cruijff tegen Haarlem aantrad in december 1981, was hij niet alleen teruggekomen uit een ander land; hij kwam terug ‘op het voetbalveld’, zoals de kranten destijds schreven. Alsof hij de jaren ervoor had gehockeyd.

Wat had hij gedaan?

Al voor zijn afscheidswedstrijd tegen Bayern München tekende hij een contract met de club Cosmos in New York. Het was een voorcontract waarin werd vastgelegd dat als Cruijff zich ooit zou bedenken en hij toch weer wilde voetballen, hij dat zou doen in het shirt van de club uit New York. Ook zou hij twee oefenwedstrijden voor de club spelen. Cosmos had voor de belofte van Cruijff 500.000 dollar over. Goed verdiend als je zeker weet dat je nooit meer professioneel wilt voetballen. Maar toen hij begin 1979 inderdaad spijt kreeg van zijn beslissing te stoppen – om welke reden ook – belandde hij vanzelfsprekend aan de onderhandelingstafel in New York. Daar bleek het voorcontract toch niet zo’n goede zet geweest. Het gaf Cruijff tijdens de onderhandelingen voortdurend het gevoel dat Cosmos alles van hem kon vragen, zo vertelde hij aan *Parool*-journalist en Cruijff-intimus Cees van Nieuwenhuizen. Andere teams uit de NASL konden ook onmogelijk een ander bod doen, want Cosmos had de eerste rechten. Cor Coster schermde nog wel met interesse van een obscure club uit een andere profcompetitie in Amerika – de American Soccer League. Maar dat maakte weinig indruk. Wat wel indruk maakte was Cruijffs uithoudingsvermogen aan de onderhandelingstafel. Hij wilde koste wat

kost voorkomen dat hij, net als Beckenbauer en daarvoor Pelé, op commando van de clubleiding moest opdraven bij commerciële uitjes. Hij was best bereid het voetballen in Amerika te verkopen, zolang hij zelf maar het recht behield nee te zeggen tegen geplande activiteiten.

Dat zag Cosmos niet zitten. Een van de mannen die bij de onderhandelingen aanwezig was, Rafael de la Sierra, beweert nu dat de club gaande de onderhandelingen ook steeds meer inzag dat ze niet nog iemand konden gebruiken die het vanzelfsprekend vond de lakens uit te delen, op het veld, in de kleedkamer en zelfs daarbuiten. ‘Van dat soort spelers hadden we er bij Cosmos al net even iets te veel.’ Het zou blijven bij die twee vriendschappelijke wedstrijden. De Los Angeles Aztecs mochten hem kopen van Cosmos.

De Aztecs hadden enkele maanden eerder Rinus Michels aangetrokken, en daarna de Nederlanders Huub Smeets, Leo van Veen, Thomas Rongen en Wim Suurbier. Cruijff kwam in een gespreid bedje en speelde een goed seizoen. Voor zijn komst had de ploeg in zeven wedstrijden acht doelpunten gescoord, in de zeven wedstrijden na zijn komst scoorde de ploeg 22 keer. Bobby Sibbald, een Britse speler uit het team, zegt: ‘We spraken over “BC”, het seizoen *before Cruijff*, en over “AC”, *after Cruijff*.’

Aan het einde van het seizoen wilde een van de belangrijkste eigenaars, Alan Rothenberg, zich richten op de Olympische Spelen die LA een paar jaar later zou houden. ‘Bovendien kwam er wel meer publiek door Johan,’ aldus Rothenberg, ‘maar niet genoeg om quitte te spelen. Laat staan dat we eens winst gingen maken.’ De eigenaars verkochten de club aan een Mexicaans bedrijf. Het management daarvan wilde Cruijff verkopen om van het geld Latijns-Amerikaanse spelers te kopen. Cruijff ging daarop naar de Diplomats in

Washington, waar een ambitieus bestuur een nieuw Cosmos bijeen probeerde te kopen. Cruijff speelde er een turbulent seizoen, met hoogte- en dieptepunten en geruzie alom. Dat seizoen staat centraal in dit boek. Daarna werd hij enige maanden adviseur bij Ajax en voetbalde hij een paar maanden bij eerdergenoemde Spaanse tweededivisieclub Levante. Op 1 juli speelt hij – het is halverwege het Amerikaanse seizoen – opnieuw voor de Diplomats. Dat is de zomer waarin hij scoorde tegen de Blizzards, met de prachtige lob van 37 meter afstand. De rest van het verhaal kent iedereen.

Rechtvaardigt iedere onwetendheid een boek? Aanvankelijk twijfelde ik. Het gaat maar over drie jaar uit het leven van Cruijff. Bovendien is er al zo veel over de man geschreven. Tegelijk vond ik het fascinerend dat zo weinig Nederlanders, inclusief ikzelf, iets wisten van de Amerikaanse wedstrijden die hij heeft gespeeld. Wat hielp is dat ik zelf op amateurniveau in Amerika heb gevoetbald, als 18-jarige op een universiteit, en in de afgelopen twee jaren, met een groepje Nederlanders. Ik raakte daarbij geïntrigeerd door de merkwaardigheden van de vs-voetbalcultuur. Tijdens het afgelopen WK werd dat sterker, zeker toen ik als correspondent van het weekblad *De Groene Amsterdammer* tijdens een persconferentie hoorde hoe de voorzitter van de Amerikaanse voetbalbond de vraag beantwoordde of Amerika ook wereldkampioen kon worden. Bij de gedachte alleen al veerde hij op, maar trokken mijn Europese collegae wit weg. Zij lachten erom. Ik lachte zenuwachtig mee. De bondsvoorzitter, Sunil Gulati, reageerde geprikkeld: 'Als Griekenland het Europese kampioenschap kan winnen,' zei hij met rede, 'dan kan Amerika het WK winnen.' Deze man is geen blaaskaak à la Kistemaker of een dakbelegger als Van den Herik: Geluti is naast zijn

werk voor de bond, hoogleraar aan de prestigieuze Columbia University en was voorheen als topeconoom verbonden aan de Wereldbank.

Ik merkte om me heen dat er onder de voornamelijk Europese journalisten werkelijk sprake was van onrust, misschien zelfs angst. Want hij had natuurlijk gelijk. Tot opluchting van velen bleek de mogelijkheid van het kampioenschap tijdens het toernooi vooral theoretisch. Amerika scoorde het hele toernooi slechts één doelpunt.

Toen kwamen de twee uitgevers van dit boek op het toneel. Ook met hen had ik enige tijd gevoetbald. Ergens achter in een troosteloze gymzaal voorbij de Spaarndammerbuurt in Amsterdam deelden we wekelijks de heerlijke illusie dat ons gepruts, in de verre verte, leek op de sport die wij zondagavond op televisie bekeken, met een maaltijd van de afhaalchinese op schoot. Toen zij even benieuwd bleken naar die Amerikaanse Cruijff-wedstrijden als ik, kreeg ik er werkelijk zin in.

Het begon voor mij dus voor de lol. Net als voor hen. En net als voor Friso van der Oord, een managementconsultant in Washington die na jaren Amerika niet van zijn voetbalverslaving was genezen en langs oud-teamgenoten van Cruijff ging, voormalig bestuurders opzocht en zelfs restaurantjes afliep waar Cruijff ooit had gegeten. Maar het werd meer dan lol. Tijdens het werk bleek het project plotseling zinvoller dan ik had gedacht. Want al zijn er allerlei boekjes, hagiografieën en zelfs biografieën over Cruijff verschenen; zijn tijd in Amerika heeft nooit enige serieuze aandacht gekregen.

Vanwege de onbekendheid met het voetbal in Amerika is in dit boek een tijdsbalkje opgenomen, helemaal achterin, met de belangrijkste data uit het Amerikaanse voetbal en de

Februari 1980 Teampresident Danzansky koos een lachende Cruijff voor het programmaboekje van de Diplomats (Privécollectie Paul Bradley)

8 maart 1978 Cruyff tekent een contract voor twee vriendschappelijke wedstrijden met de Cosmos. Helemaal rechts: Ahmet Ertegun. Midden: Carlos Alberto, Franz Beckenbauer en Pele (Corbis)

1978 Met Beckenbauer voor de Cosmos (Corbis)

Aztecs-aanvoerder Bobby Sibbald in zijn gelijkvloerse woning in Redondo Beach Californië (Jeroen van Eijndhoven)

Diplomats in RFK-Stadium (Privécollectie Steve Danzansky)

Februari 1980 Persconferentie waarop het bestuur van de Diplomats Johan Cruyff presenteert. V.l.n.r.: Steve Danzansky, Gordon Bradley, Sonny Werblin en Johan Cruyff (Privécollectie Steve Danzansky)

Gordon Bradley en Wim Jansen bij de presentatie van de middenvelder (Privécollectie Paul Bradley)

Johan Cruyff in het uittenu van de Dips – Washington Diplomats
(Privécollectie Steve Danzansky)